

Metodické problémy výpočtu nákladů na mléka

Methodical problems of milk costs calculation

Zdeněk Poděbradský

VÚZE Praha

Summary

The aim of the research were analyses of influence different value products determinate for consupcion in the other branch of the same agriculture enterprice. Level of different estimation of interproduct influented profitability of final products in individual branches, there is same in the whole enterprice.

Není problém zjistit jednotlivé nákladové položky v rámci chovu dojníc, problém je však, jak zatížit náklady na dojnici za rok (na krmný den dojnice) jednotlivé produkty, které jsou v rámci dojníc souběžně vyráběny, jak rozdělit celkové náklady nejen na tržní mléko, ale i na ostatní produkty – narozená telata, chlévskou mrvu a krmné mléko.

V praxi je běžně používáno tzv. odečítací metody, při níž je použito ocenění meziproduktu ve stálých cenách a o tuto hrubou produkci se snižuje objem nákladů na „hlavní“ výrobek – prodané mléko. Této metody bylo použito i při sledování nákladovosti mléka u souboru sledovaného ve VÚŽV nepřetržitě od r.1994.

Během sledování probíhala poměrně ostrá diskuse (hlavními oponenty byli většinou odběratelé mléka) zda „ocenění“ vedlejších výrobků stálou cenou je objektivně správné, zda by nebylo správnější použít jakoby „tržního“ ohodnocení vzhledem k vývoji trhu. V případě vyššího ocenění meziproduktu by došlo k vyšší odpočitatelné částce a tím ke snížení nákladů na mléko a pak i při nízké nákupní ceně mléka by byla jeho výroba rentabilní.

Je to patrné i z příkladu, kdy u var.I. je použito stálých cen r.1989 a u var.II. cen podstatně vyšších. Výsledek je patrný z uvedeného příkladu.

Opticky se tím od „zeleného stolu“ dokazuje rentabilita výroby mléka. Výrobu mléka však nelze posuzovat izolovaně. U prodaného mléka jde o finální produkt, který je vzájemně provázán s výrobou dalších finálních produktů v rámci zemědělského podniku. Provázanost jednotlivých odvětví podniku je spojena právě s přesuny meziproduktu.

Náklady a produkce v chovu dojníc

Ukazatel	M.j.	za rok	na KD	Stálá cena	
				I.	II.
Náklady na dojnici	Kč	49103	134,53		
Produkce:					
prodané mléko	l	5600	15,34		
telata	ks	0,95			
	kg	34,21	0,0937	50	150
chlévká mrva	t,kg	9,96	27,29	50	200
krmné mléko	l	392	1,074	4	7

Výpočet nákladů a rentability mléka

Ukazatel	M.j.	Varianta	
		I.	II.
Náklady na dojnici za rok	Kč	49103	
Oceněná telata a chl. mrva		1710	5130
Náklady na vyrobené mléko		47393	43973
Náklady na litr mléka vyrob.		7,91	7,34
Vedl.výrobky vč.krm.mléka	Kč	3776	9867
Náklady na prodané mléko		45327	39236
Náklady na l prodaného mléka		8,09	7,01
Nákupní cena mléka	Kč	7,80	
Zisk na litr mléka		-0,29	0,79
Zisk na dojnici za rok		-1647	4444
Míra rentability	%	-3,6	11,3

V té souvislosti je třeba posoudit, jak se vyšší ocenění meziprojektu u dojníc promítne do ekonomiky celého podniku. Na jedné straně se zvýší „zisk“ u výroby mléka, o stejnou částku se však sníží u ostatních odvětví, kde „rozpracovaný“ výrobek (tzv. „vedlejší“) je výrobně (!) spotřebován. Výsledek se přitom neprojeví v roce, kdy dojde ke změně v ocenění „vedlejších“ výrobků, ale v letech následujících, jak vyplývá z názorného příkladu, navazujícího na výše uvedené kalkulace.

Ať použijeme soustavy stálých cen na jakékoli úrovni (včetně toho, že nemusíme meziprojekt vůbec oceňovat), ekonomika podniku jako celku se nezmění. Příčina spočívá ve skutečnosti, že v případě změny ocenění meziprojektu se na jedné straně sice zvýší „tržby“ u odvětví, které meziprojekt vytvořilo, na druhé straně to však stejnou měrou zatíží náklady odvětví, která tento meziprojekt výrobně spotřebují. Celkový „zisk meziprojektu“ je nulový.